

Солопихіна Надія Андріївна

*Студентка факультету ветеринарної медицини, ДБТУ
Науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент, доцент
кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-
гуманітарних дисциплін ДБТУ **Варипаєв Олексій Михайлович**
e-mail: solopyhinanada@gmail.com*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА США: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Порівняльний аналіз гуманітарної освіти в Україні та Сполучених Штатах Америки дає можливість глибше зрозуміти, як різні історичні, культурні й філософські традиції формують уявлення про зміст гуманітарного знання, його суспільну функцію та призначення [4]. Українська гуманітарна освіта виникла в просторі європейської класичної традиції, яка підкреслює значення глибини знань, інтелектуальної системності, спадкоємності культурних і філософських смислів, історичної пам'яті й формування цілісного світогляду [4;2]. Її структура тривалий час зберігала академічний характер, що проявляється у пріоритетності фундаментальних дисциплін, в значній ролі інтерпретаційного мислення, у домінуванні історичної методології, у розгляді культури як ціннісного ядра освіти та як чинника збереження національної ідентичності [4]. В сучасному українському контексті гуманітаристика виконує не лише освітню або дослідницьку функцію, а також стає інструментом зміцнення суспільної стійкості, відновлення культурних орієнтирів, критичного осмислення колективної історії та формування відповідального громадянського мислення. Така роль гуманітарної освіти набуває особливого значення в умовах інформаційних викликів, зовнішнього тиску на ідентичність і потреби в суспільній солідарності. Водночас ця система повинна відкриватися до нових підходів, виявляти більшу динамічність, враховувати особливості цифрової культури, зміну сприйняття інформації та зростаючу потребу в практичних навичках, що вимагає інноваційних методик викладання та гнучкого конструювання освітніх траєкторій [2].

На противагу цьому модель гуманітарної освіти Сполучених Штатів сформувалася в руслі філософії прагматизму, де центральне місце належить не стільки обсягу засвоєних знань, скільки здатності критично мислити, логічно аргументувати, вести академічний і громадянський діалог, бути гнучким у професійній та соціальній адаптації [1; 3]. Американські університети надають студентам широку свободу вибору навчальних курсів, що сприяє усвідомленню власних освітніх потреб та інтересів. Така структура добре відповідає суспільству, у якому цінуються мобільність, індивідуальна ініціативність, комунікаційні навички, інноваційність і міждисциплінарність [3]. Характерною ознакою гуманітарної освіти США є активне використання методів навчання, заснованих на досвіді, дослідницьких практиках, дискусіях, роботі з сучасними медіа та цифровими інструментами, а також значна увага до соціальної відповідальності молоді [1]. Студент у такій системі навчається усвідомлювати власну роль у суспільстві, аналізувати проблеми в етичному, соціальному й політичному вимірах, розвивати компетентності, які потрібні для участі у демократичних процесах [1; 4]. Разом з тим американська модель стикається з критикою щодо можливого зменшення глибини фундаментальної гуманітарної підготовки та загрози перетворення освіти на сукупність інструментальних навичок без ґрунтового теоретичного підмурівка. Це створює дискусію про межі практичності та необхідність збереження інтелектуального потенціалу гуманітарних наук.

Філософські основи цих систем демонструють різні бачення ролі гуманітарного знання. В Україні гуманітарна освіта інтегрована в європейську парадигму, що поєднує ідеї античної філософії, християнської думки, німецького класичного ідеалізму, герменевтики, культурологічних підходів та сучасної соціальної теорії [2]. Це створює підґрунтя для розвитку аналітичного мислення, усвідомлення історичної тривалості культурних процесів, вміння працювати з традицією і сучасністю одночасно. Натомість модель США звертається до прагматизму як головного орієнтира, а також до

філософії лібералізму, аналітичної філософії, педагогічних ідей Джона Дьюї та сучасних соціальних теорій. У таких умовах гуманітарні дисципліни розглядаються як засіб формування відповідального громадянина, здатного мислити критично, розуміти складність соціальних питань, протистояти дезінформації та усвідомлювати власний внесок у розвиток спільноти. Саме ця функція гуманітарних знань набуває глобального значення, оскільки пов'язується з якістю демократії та рівнем суспільного діалогу.

Обидві освітні моделі по різному реагують на сучасні глобальні виклики. Цифровізація навчального процесу, зростання ролі штучного інтелекту, зміна структури ринку праці, зменшення інтересу суспільства до гуманітарних знань та тенденція до пріоритету технічних спеціальностей створюють потребу у доказі важливості гуманітаристики. Для України визначальним стає завдання збереження національної ідентичності, відновлення культурних смислів, здатності протистояти зовнішньому інформаційному впливу та формування сильного громадянського суспільства [2]. Для Сполучених Штатів актуальним залишається пошук балансу між практичністю та фундаментальністю, між індивідуальною свободою та суспільною відповідальністю, між багатокультурністю та потребою мати спільні цінності [3]. Ці питання визначають майбутнє гуманітарної освіти та потребують постійного переосмислення [1].

Між двома системами можливий продуктивний обмін досвідом. Українська гуманітарна освіта може використати американські методи активного навчання, практики розвитку критичного мислення, інструменти цифрової гуманітаристики [1; 4], а також досвід гнучкого планування навчальних програм та університетської автономії. Американська система зі свого боку може звернутися до глибини європейсько української гуманітарної традиції, ціннісного підходу до культури, уваги до історичної пам'яті та збереження фундаментальних дисциплін, які забезпечують тривалу стійкість інтелектуального розвитку суспільства. Такий взаємний рух сприяє

формуванню цілісного й збалансованого погляду на гуманітарну освіту в сучасному світі.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що гуманітарна освіта залишається одним з ключових інструментів формування людини, здатної до багатовимірного мислення, моральної відповідальності, глибокого розуміння культурного контексту та активної участі в суспільному житті. Україна та Сполучені Штати демонструють різні, але однаково важливі моделі гуманітарної підготовки. Український підхід зосереджується на культуротворчій функції, історичній пам'яті й зміцненні національної ідентичності. Американська модель робить акцент на розвитку гнучких навичок, міждисциплінарності та громадянської активності [1;3]. Взаємодія цих досвідів здатна надати нові імпульси для світового розвитку гуманітарних наук та сприяти формуванню покоління студентів, які усвідомлюють цінність культури, відповідальність знань і значення гуманітарного мислення для демократичного суспільства.

Література

1. Andreucci-Annunziata, P., та ін. Conceptualizations and instructional strategies on critical thinking in higher education: Systematic review / P. Andreucci-Annunziata,... // *Frontiers in Education*. 2023.
2. The European Higher Education Area in 2024. — Офіційний звіт EHEA / Bologna Process. 2024.
3. Li, S. Constructing a critical thinking evaluation framework for college students / S. Li // *Frontiers in Psychology*. 2022.
4. Varypaiev, O. Philosophical, historical, and cultural aspects of humanitarian training in the educational environment / O. Varypaiev // *European Scientific e Journal*. – 2024. – Vol. 31. – P. 1-19.